

Divadlo Husa na provázku
T I C H Ý T A R Z A N
/zcizené deníky fantoma erotické fotografie/

Scénář: Simona Petrá
Spolupráce na scénáři: Petr Jan Kryštof
Režie: Anna Petrželková
Scéna a kostýmy: Lucie Labajová
Hudba: Petr Hromádka
Dramaturgie: Josef Kovalčuk
Inspicientka: Jana Valachová

Hrají: Ivana Hloužková,
Gabriela Štefanová, Anička Duchaňová, Anežka Kubátová, Vladimír
Hauser, Robert Mikluš

Premiéra: 13. ledna 2012 na Sklepní scéně
44. sezona Divadla Husa na provázku

„Já jsem nedělal nikdy nic jiného, než že sem trávil čas. Protože já vyšel do města, no a něco sem musel dělat, tak sem mačkal aparát. Neurčil sem si nic. To určil ten čas, jak sem chodil. Všecko určuje otáčení zeměkoule. Nemůžeš žít dýl, než kolikrát se zeměkoule otočí. To je danost, a říká se tomu třeba osud.

Já su pouhý pozorovatel, co nejdůkladnější pozorovatel. Ne člověka, všeho!

Žena je pro mne motiv. Nic jiného mě nezajímá. Se ženami sem se nespustil. I když vidím ženu, která se mi líbí – a možná bych se mohl pokusit o nějaký kontakt – uvědomím si, že mě to vlastně nezajímá. Na místo toho vezmu tužku a nakreslím si ji. Erotika, to je jenom sen. Svět, to je jenom zdání, to je naše iluze.

Já sem si nic nevybíral. Já sem to dal do zvětšováku, a teď sem s tím jel a co se mi zdálo trochu podobný světu, tak sem to otiskl, to bylo všechno. Dyť já prostě neexistuju, de facko. Já su pouhým nástrojem, nástrojem poznání, nebo čeho.

Umění, co je umění? To je představa. Schopenhauer: Die Welt als Wille und Vorstellung. – Svět jako vůle a představa! Představa, to je sen. Když já fotografuji, já nemyslím vůbec na nic.

A všecko, co cítím, co myslím, neberu vážně. To je jako když hraješ karty. Hra!“

Miroslav Tichý

O Tichém Tarzanovi

Není snad paradoxnějšího osudu v moderním umění, než je příběh kyjovského občana a fotografa Miroslava Tichého (1926 – 2011). V uměleckém světě, v němž kdekdo má nutkání vtisknout svůj podpis pod cokoli, aby tím stvrdil, že to, co stvořil je umělecké dílo, a v němž je exhibice vlastního já často hlavním motivem a důvodem tvoření, se objeví člověk, který to, co dělá za umění ani nepovažuje. Jak sám říká: „Já už nic neberu vážně. A nejméně sám sebe.“ Přesto byl nečekaně a náhle pozdvižen. Dílo člověka, který byl ve svém okolí považovaný za blázna, šmíráka a alkoholika, bylo označeno za výsostný projev moderního umění a začalo být vystavováno v předních světových galeriích. Aniž by o to usiloval, má po roce 2004 samostatné výstavy v Seville, New Yorku, Curychu, Berlíně, Londýně, Antverpách a také v brněnském Domě umění (2006); jeho fotografie jsou zastoupené i v mnoha veřejných sbírkách, například v pařížském Centre Pompidou nebo londýnském Victoria and Albert Muzeu.

Miroslav Tichý jako výtvarný umělec nebyl neškolený. Po druhé světové válce tři roky studoval na pražské Akademii výtvarných umění, kterou však v roce 1948 opustil a od té doby žil převážně v moravském Kyjově. Nejprve se pohyboval v okruhu malířských kolegů, například Vladimíra Vašíčka a Bohumíra Matala, s nimiž také vystavoval, naposledy na skupinové výstavě v roce 1958 v Domě umění v Brně. Od poloviny padesátých let však malovat přestává, věnuje se kresbě a na konci šedesátých let začíná svérázně fotografovat. Jak uvádí P. Vančát v úvodu ke knižní monografii fotografií Miroslava Tichého, kterou vydalo nakladatelství Torst v roce 2006: „Nejen z nedostatku financí začal používat vyřazené vybavení a konstruovat nové aparáty i zvětšovací přístroje, které sestavoval ze starých plechovek, brýlových skel, pivních zátek a příbuzných materiálů. Vydával se do kyjovských ulic či na místní koupaliště, aby zachycoval v nejrůznějších situacích vnady místních dívek a žen. Fotografii se věnuje soustavně a téměř permanentně (zvláště v letním období) až do počátku devadesátých let, kdy přestává tvořit definitivně.“

Podle R. Buxbauma (v téže monografii) „Od šedesátých let začal zanedbávat svůj zevnějšek. Nestříhal si vlasy ani vousy a nosil rozedrané černé šaty. Pokud si roztrhl kalhoty, zalátal je přímo na sobě kouskem provázku nebo drátku. Rád pracoval co nejméně, v létě polehával na střeše domku a slunil se. Byl antipod ideálu nového socialistického člověka“. Proto, aby svým zjevem nerušil oslavy 1. máje nebo Slovákého roku, býval odvážen a zavírán do blázince. Zabavený mu byl také jeho ateliér a jeho díla byla v roce 1972 vyházená na ulici. Žil v domku po rodičích prakticky bez prostředků. „Já nic nejím. Už celé dny jsem nic nejedl. Tady mám dvě brambory a půl kila mouky. Všechno mě sežerou potkani nebo myši, mně nechají jenom zbytek“. Patinu jeho fotografií tvoří nejen nedokonalé nástroje a stopy špatně opláchnuté vývojky, ale také skutečnost, že je neukládal, ale pohazoval po zemi, kde je nejednou

okousaly myši. Alespoň o základní živobytí se Tichému po smrti matky starala sousedka Jana.

Podle svědectví Romana Buxbauma: „Při každé mé návštěvě ležely v temné komoře stovky vyvolaných svitků filmu, stovky jich visely na prádelní šňůře...Nepoužíval pinzetu, pracoval jen rukama, proto na některých fotografiích můžeme najít v pravém horním rohu otisk prstu... fotografie vkládal do rámu, které si vyráběl sám. Vytáhl z hromady papírů ten, jehož barva se hodila ke snímku, potom našel kus kartónu a papír na něj nakaširoval kličem...Když byla fotografie v rámu, pomaloval jej barvami nebo pastelkami...Opakovaně na zvětšenině zvýraznil tužkou nejasné kontury. Někdy přepracovával a koloroval celé partie...Drsné metody postprodukce v ateliéru Tichý jsou: sedět v nich, spát na nich, chodit v nich, odstříhnout kraje, vylepšit kompozici propisovačkou nebo pastelkami, přeložit je a podložit jimi nohy stolu, aby se neviklal, polít je kávou nebo rumem, dopustit, aby na nich hodovaly myši a rybenky, vyhazovat je oknem a zapomenout na to...“.

Nakonec si nezbytně si musíme položit otázku, čím Tichých fascinuje dnešní diváky, kurátory výstav i historiky umění. Odborníci ho řadí mezi takové solitérní zjevy, jakými byli filozof a spisovatel Ladislav Klíma nebo malíř, grafik a spisovatel Josef Váchal. Historici fotografie shledávají příbuznost s konceptuálním uměním i s tvůrci, kteří k fotografii přistupovali malířským způsobem. P. Vančát uvádí, že „u Tichého je zřejmě primární motivací jeho naprosto osobitá, zdánlivě ledabylá posedlost, geniálně prostý autorský záměr“. Podle R. Buxbauma „Díky drsnému zacházení s materiálem se postavy žen vynořují z měkkého, impresionistického světla jako zázrakem...K tomu však Tichý nepotřebuje pouze „špatné fotoaparáty“, ale především odlišný pohled na svět a – zázrak. I nevábné se tak stává čarokrásným. Kaz tvoří poezii. Neostré čočky mění svět. Škrábance se mění v nereálné struktury a metabáze, prach a skvrny od bromu se přeměňují na jedinečné stopy času“.

O inscenátorech:

Anna Petrželková – režisérka

Narodila se v roce 1984 v Brně. Vystudovala divadelní režii na VŠMU v Bratislavě. Absolvovala inscenacemi Heda Gablerová a Casablanca /mezi supy/. Ihned po dokončení studia začala intenzivně působit na českých a slovenských profesionálních scénách – mj. Svíce dohořívají v Divadle 7 a půl v Brně, Kazimír a Karolína v Městském divadle Žilina, Nebezpečné vztahy ve Zlíně, Nora ve Štátnom divadle Košice, Svrbí v pražském A Studiu Rubín, Marx Bros. v brněnském HaDivadle, Vyčištěno v olomouckém Divadle Na cucky, Cenci v Národním divadle moravskoslezském v Ostravě, Romea a Julii v Divadle Petra Bezruče v Ostravě. V Divadle Husa na provázku inscenovala v rámci projektu Jirka Kniha hledá autora hru Petra Mašky Žároviště. Za inscenaci Nora byla nominovaná na slovenskou cenu DOSKY jako režijní objev roku. Byla rovněž nominovaná na Cenu Alfréda Radoka v kategorii Objev roku.

Simona Petrů – autorka scénáře

Narodila se v roce 1983 v Mostě. Působila jako dramaturg Divadla v 7 a půl (2005-7), Divadla na vodě a Zbrojovkapůl. Dramaturgicky se podílela na inscenacích Noc Tribádek (Aréna Ostrava), Uprostřed noci v temném domě, Cabiria (Divadlo v 7 a půl), Dobrý tramp Bernášek (Divadlo na vodě), Solaris (Buranteatr). Napsala scénáře: Carla del Ponte – díl VII. , Svíce dohořely, Marx Bros., Muž a žena, Mašíni cestou samurajů.